

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора юридичних наук, доцента, заступника
директора Центру судової експертизи та експертних досліджень ДП
«Інформаційні судові системи» Державної судової адміністрації**

АРМАШ НАДІЇ ОЛЕКСІЇВНИ

на дисертацію Миронець Оксани Миколаївни

**на тему «Функції адміністративного права» на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне
право і процес; фінансове право; інформаційне право**

Актуальність теми

Ефективне функціонування права у наші дні залишається актуальною темою наукових пошуків та є практично необхідною. Миронець Оксана Миколаївна у своєму дослідженні звернула увагу не лише на теоретико-правові аспекти функцій однієї з важливих галузей права України – адміністративного, проте також здійснила комплексне наукове дослідження функцій права, чим збагатила не лише науку адміністративного права, проте й теорію юриспруденції в цілому.

Так, в умовах Євроінтеграційних реформ та пов'язаних з цим змін загальнодержавного характеру на тлі кризових станів в економіці, політиці та соціально-культурній сферах, ефективна реалізація функцій адміністративного права багато у чому залежить від проведення ефективного адміністрування. Сучасні умови розвитку України вимагають здійснення його виключно відповідно до «людиноцентриського» розуміння предмету цієї галузі права з метою відродження загальної довіри українського народу до кваліфікованої та якісної роботи суб'єктів публічного адміністрування, а також сформування загальнонаціональної ідеї та віри в стабільне майбутнє України.

Вказане вище актуалізує науковий пошук та осмислення поняття, видів, особливостей функцій адміністративного права, а також особливостей та проблем їх реалізації з метою прогнозування підвищення ефективності цього

процесу в сучасній Україні. Зважаючи недостатню увагу науковців до вивчення функцій адміністративного права, практично необхідною є їх системне правове дослідження, що зумовлює актуальність дисертаційної роботи Миронець О.М.

**Належна ступінь обґрунтованості й достовірність наукових
положень, висновків і рекомендацій**

Метою дисертаційного дослідження є розкриття змісту функцій адміністративного права та особливостей їх реалізації й забезпечення ефективності в сучасній Україні. Для досягнення поставленої мети автор досить уміло вирішує наступні наукові завдання: аналізує рівень наукових розробок за темою дослідження; здійснює теоретичний аналіз поняття та видів функцій адміністративного права у співвідношенні та взаємозв'язку з їх поняттям та класифікацією в загальній теорії права; характеризує поняття, ознаки, види та засоби реалізації регулятивної функції адміністративного права; визначає поняття, ознаки та засоби реалізації охоронної функції адміністративного права; розкриває зміст та виділяє підвиди загальносоціальних функцій адміністративного права, а також їх особливості; обґрунтовує авторське визначення поняття реалізації функцій адміністративного права; розроблює пропозиції забезпечення ефективності реалізації регулятивної функції адміністративного права; пропонує шляхи підвищення ефективності реалізації охоронної функції адміністративного права.

Варто зауважити, що положення, висновки і рекомендації, які містяться у дисертаційному дослідженні, достатньою мірою науково обґрунтовані. Ознайомлення з текстом дисертації дозволяє зробити висновок про те, що під час її написання Миронець О.М. застосовано ряд методів, обраних нею з врахуванням особливостей поставленої мети, об'єкта і предмета дослідження.

Застосування дисертанткою діалектичного методу дозволило здійснити дослідження поняття адміністративного права у його співвідношенні та взаємозв'язку з розумінням функцій права як теоретико-правової категорії, поняття, ознаки та засоби реалізації регулятивної, охоронної та загальносоціальних функцій адміністративного права, а також представити

наукове бачення реалізації функцій адміністративного права, його спеціально-соціальних функцій відповідно до широкого підходу розуміння адміністративного процесу.

Низка авторських понять, як-от: «реалізація функцій адміністративного права», «реалізація регулятивної функції адміністративного права», «реалізація охоронної функції адміністративного права» стала результатом використання формально-догматичного методу. За допомогою системно-структурного методу було розглянуто практичні аспекти реалізації регулятивної та охоронної функцій адміністративного права, а системний метод також було використано при здійсненні класифікації функцій адміністративного права.

Так, до переваг роботи, на мою думку, можливо віднести: 1) обґрунтування реалізації функцій адміністративного права відповідно до широкого підходу розуміння адміністративного процесу на основі їх комплексного дослідження; 3) розробку авторських понять: «реалізація функцій адміністративного права», «реалізація регулятивної функції адміністративного права», «реалізація охоронної функції адміністративного права»; 4) внесення ґрунтовних пропозицій що внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, відповідають вимогам до такого виду досліджень. Високий рівень обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність забезпечені:

- професійним вирішенням автором низки наукових завдань, що сприяло реалізації поставленої мети дослідження, та адекватністю структурно-логічної схеми дослідження визначеній меті: кожен наступний розділ чи підрозділ органічно пов'язаний з попереднім і доповнює його;
- використанням широкої джерельної бази за темою дисертації;
- відповідності предметної спрямованості дисертаційного дослідження паспорту наукової спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право;

– достатньою географією та великою кількістю напрямів в апробації отриманих результатів на науково-практичних конференціях, у тому числі й міжнародних.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів

Оцінка новизну основних положень дисертаційного дослідження Миронець О.М., на мою думку, має брати до уваги комплексність дослідження теоретичних та практичних питань функцій адміністративного права та їх реалізації, а також обґрунтованість запропонованих автором теоретичних положень, висновках, рекомендаціях та пропозиціях щодо вдосконалення відповідного законодавства України.

Дисертаційне дослідження Миронець О.М. відзначається науковою новизною, зокрема, автором було:

1) визначено й обґрунтовано реалізацію функцій адміністративного права відповідно до широкого підходу розуміння адміністративного процесу на основі їх комплексного дослідження;

2) розроблено та сформульовано авторські поняття: «реалізація функцій адміністративного права», «реалізація регулятивної функції адміністративного права», «реалізація охоронної функції адміністративного права»;

3) запропоновано у якості забезпечення ефективності реалізації охоронної функції адміністративного права внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення та відновлення строку накладення адміністративного стягнення.

Також, у дисертаційній роботі Миронець О.М. було удосконалено:

1) визначення та аналіз сутності, ознак та видів функцій адміністративного права;

2) ключові напрями адміністративно-правового забезпечення ефективної реалізації функцій цієї галузі права;

3) нормативно-правову базу щодо застосування заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення та відновлення строку накладення адміністративних стягнень.

Варто підкреслити, що подальшого розвитку у результаті проведення дисертаційного дослідження набули:

1) теоретичні підходи щодо розуміння функцій адміністративного права та їх реалізації;

2) зміст спеціально-соціальних та загальносоціальних функцій адміністративного права;

3) обґрунтування напрямів забезпечення підвищення ефективності реалізації функцій адміністративного права;

4) науковий підхід щодо змісту ефективності відносно реалізації функцій адміністративного права.

Запропонована архітектура дисертації є обґрунтованою і логічно побудованою. Дисертаційна робота відзначається системним підходом до предмету дослідження. Структурно дисертація складається із вступу, нерозривно пов'язаних між собою трьох розділів, висновків, додатків і списку використаних джерел. Структура дисертації повністю відповідає завданням дослідження, дозволяє послідовно розглянути та вирішити всі завдання, поставлені дисертантом при написанні роботи.

У вступі дисертаційної роботи вірно обґрунтовується актуальність обраної теми дослідження, висвітлено зв'язок роботи з науковими та державними програмами, планами, темами; визначено мету і завдання, об'єкт і предмет дослідження; його методологічну основу; розкрито наукову новизну одержаних результатів, їх практичне значення, апробацію та опублікування одноосібних результатів дослідження, його структуру та обсяг. За розділами структура дослідження викладена наступним чином.

У першому розділі «Теоретико-правові основи функцій адміністративного права» автором: 1) проаналізовано підходи до визначення поняття, історії наукової розробки проблематики, ознак функцій права,

обґрунтовано позицію, що їх бачення ґрунтується на наукових розробках як теоретиків права, так і вчених, які представляють галузеві юридичні науки; 2) розмежовано як різні поняття: «функції права», «завдання права», «роль права», «функціонування права»; 3) запропоновано розуміти систему функцій права виходячи з їх поділу залежно від власне правового та соціального впливу права на суспільні відносини, так як об'єктивно право здійснює ці дві групи функцій; 4) підкреслено необхідність розглядати функції права у взаємозв'язку з його системою та звернуто увагу на те, що вони можуть проявлятися на рівні всієї системи права в цілому, або ж на рівні її складових: галузей, підгалузей, інститутів, норм, або ж можуть мати міжгалузевий характер вияву; 5) проаналізовано погляди науковців до розуміння понять: «функції адміністративного права», «функції адміністративно-правового регулювання», «функції адміністративно-правових норм», «функції норм адміністративного права», «мета адміністративного права», «мета адміністративно-правових норм», «цілі адміністративно-правових норм», «завдання адміністративного права»; 6) обґрунтовано доцільність вживати поняття «функції адміністративного права», розглянуто його у взаємозв'язку та співвідношенні з категорією «функції права», запропоновано розуміти перше як соціальне призначення та напрями впливу вказаної галузі права на суспільні відносини, які нею регулюються та охороняються; 7) запропоновано поділити періоди розвитку уявлень про поняття «функції адміністративного права» на: 1) дореволюційний або імперський; 2) післяреволюційний або радянський; 3) український етап (після здобуття Україною незалежності) та визначено особливості кожного з періодів, що характеризуються відмінностями розуміння функцій адміністративного права залежно від розуміння предмета правового регулювання цієї галузі права.

У розділі 2 «Види функцій адміністративного права» здійснено вдалу характеристику його загальносоціальних та спеціально-соціальних функцій. Так, Миронець О.М. обґрунтовано точку зору про те, що право, здійснюючи правовий вплив та правове регулювання, виконує загальносоціальні та

спеціально-юридичні функції, особливості яких зумовлені специфікою кожної галузі права, яка пояснюється власним предметом та методом правового регулювання. Вірно наголошено, що зважаючи на те, що адміністративне право входить до галузей права, то його норми також здійснюють дві вказані вище групи функцій права.

Класифікацію функції адміністративного права за критеріями: 1) напрями впливу адміністративного права на суспільні відносини; 2) сфери суспільних відносин, на які впливає адміністративне право; 3) елементи галузі адміністративного права; 4) прямий впливом адміністративного права на суспільні відносини; 5) опосередкований вплив адміністративного права на суспільні відносини; 6) характер впливу адміністративного права на суспільні відносини, на мій погляд, Миронець О.М. запропоновано вдало й обґрунтовано.

Заслуговує на підтримку позиція автора, що регулятивну функцію адміністративного права варто розуміти як напрям його впливу, що полягає у встановленні прав та обов'язків учасників суспільних відносин, які є предметом його правового регулювання. Розкриття ознак цієї функції, якими названо: її уповноважувальний, спрямовувальний, моделюючий характер та елементи превентивного, на моє переконання, є обґрунтованим та оригінальним. Регулятивно-статичну та регулятивно-динамічну її підвиди достатньо повно аргументовано.

На мою думку, варто погодитися з визначенням Миронець О.М. охоронної функції адміністративного права як напряму впливу цієї галузі права, який має попереджувальний, припиняючий, відновлювальний, забезпечуючий притягнення до адміністративної відповідальності та накладення адміністративного стягнення характер. Вірно подано її ознаки: перманентність попереджувального впливу на суспільні відносини, які становлять предмет правового регулювання цієї галузі, ситуативність задіяння примушувального, відновлювального та припиняючого впливу на суб'єктів, специфічний характер забезпечення притягнення до адміністративної відповідальності, можливість

варіативності застосування заходів впливу та адміністративних стягнень залежно від вікового критерію суб'єкта адміністративного правопорушення.

Так, конструктивним є висновок Миронець О.М. про те, що загальносоціальні функції адміністративного права варто розуміти як його регулятивний та охоронний напрями впливу на суспільні відносини в цілому та їх економічну, політичну та соціально-культурну сфери зокрема, відповідно до економіко-політичного рівня, етико-моральних стандартів та норм, які існують на певному етапі історичного розвитку суспільства. Ґрунтовно досліджено та цікаво подано ознаки загальносоціальних функцій цієї галузі права, розкрито їх підвиди.

У третьому розділі «Реалізація функцій адміністративного права» дисертанткою вперше в історії адміністративно-правової науки розроблено та здійснено теоретико-правовий аналіз понять: «реалізація функцій адміністративного права», «реалізація регулятивної функції адміністративного права», «реалізація охоронної функції адміністративного права», а також автором сформульовано пропозиції та шляхи забезпечення підвищення їх ефективності в сучасній Україні.

Крім того, заслуговує уваги позиція дисертантки про те, що реалізація функцій адміністративного права повинна розумітися як правовий вплив та правове регулювання, які як внутрішній та зовнішній аспекти дієвості цих функцій з одного боку формують тип правомірної поведінки учасників адміністративно-правових відносин, а з другого – втілюють в об'єктивній реальності задекларовані на нормативно-правовому рівні як потенційно здійснювані юридичні можливості, обмеження, зобов'язання (початковий етап) через форми реалізації норм адміністративного права, що мають результатом використання прав, дотримання заборон та виконання обов'язків (кінцевий етап). Варто вважати теоретично обґрунтованим і визначення реалізації спеціально-соціальних функцій, які запропоновані дисертанткою.

На мою думку, Миронець О.М. вірно розуміє під реалізацією регулятивної функції адміністративного права процес реалізації його норм у

об'єктивній реальності через: а) загально-правовий вплив дозволів та обов'язків, результатом якого є формування правових установок на правомірну поведінку у правосвідомості учасників адміністративних правовідносин та б) правове регулювання, яке має початкову стадію – нормативне визначення прав та обов'язків учасників адміністративно-правових відносин та кінцеву стадію – реалізація дозвільних та зобов'язуючих норм адміністративного права через форми їх реалізації.

Також, дисертантка вірно формулює поняття реалізації охоронної функції адміністративного права як процес реалізації його норм у об'єктивній реальності через: а) загально-правовий вплив заборон та санкцій за їх порушення та невиконання обов'язків, результатом якого є формування правових установок на правомірну поведінку у правосвідомості учасників адміністративних правовідносин та б) правове регулювання, яке має початкову стадію – нормативне визначення заборон та санкцій для учасників адміністративно-правових відносин та кінцеву стадію – реалізація забороняючих норм адміністративного права через форму їх реалізації (дотримання) та застосування санкцій за порушення заборон та невиконання обов'язків.

На моє переконання, заслуговує уваги обґрунтування Миронець О.М. практичної необхідності доповнення чинного Кодексу України про адміністративні правопорушення, передбачивши можливість відновлення строку накладення адміністративного стягнення судом у встановленому Кодексом адміністративного судочинства України.

Отже, змістовне наповнення пунктів наукової новизни дисертаційної роботи Миронець О.М. дійсно має фундаментальне теоретичне та практичне значення для науки адміністративного права.

Повнота викладу наукових положень дисертації в опублікованих працях

Основні положення роботи знайшли відображення у 23 публікаціях, у тому числі: статей у наукових фахових виданнях України з юридичних наук –

8; статей у науковому періодичному виданні іншої держави – 1; опублікованих тез виступів на науково-практичних конференціях та інших публічних наукових заходах – 14.

Автореферат відображає зміст усіх основних положень дисертації.

Зауваження щодо змісту дисертації

Разом з тим, поряд із зазначеними позитивними моментами, які характеризують роботу, можна зробити зауваження щодо змісту дисертації, що викликають сумніви й можуть слугувати підґрунтям дискусії під час її публічного захисту, а також мають бути враховані автором у її подальших наукових дослідженнях. У цілому позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Миронець О.М., необхідно зазначити, що їй притаманні певні дискусійні моменти, окремі питання вимагають додаткової аргументації.

1. Дисертанткою запропоновано серед загальносоціальних функцій адміністративного права виділити економічну, політичну та соціально-культурну, виокремлення яких, на її бачення, має відбуватися виключно з метою їх глибшого наукового осмислення проте з розумінням перебування їх у нерозривній єдності зі спеціально-соціальними функціями цієї галузі права. На мою думку, під час публічного захисту варто обґрунтувати цю позицію, а також пояснити чому видове наповнення загальносоціальних функцій адміністративного права дисертанткою* було обмежено економічною, політичною та соціально-культурною функціями цієї галузі права.

2. Одним із недоліків даного дисертаційного дослідження, на мою думку, виступає відсутність кореляції понять «ефективність реалізації функцій адміністративного права» та «ефективність функцій адміністративного права». Незважаючи на те, що у дисертаційній роботі досить вдало обґрунтовано напрями забезпечення ефективної реалізації функцій адміністративного права, проте саме виконання вказаного зауваження збагатило б дослідження та надало б йому довершеності.

3. Розглядаючи регулятивну функцію адміністративного права, Миронець О.М. приходять до висновку, що її варто визначити як функціональний напрям впливу адміністративного права на суспільні відносини з метою організуючого або упорядковуючого управління ними, а, відповідно, і їх суб'єктами. Дисертантка вважає, що поняття цієї функції є широким, охоплює організаційну, організаційно-управлінську, правовиконавчу, правотворчу, правоустановчу форми її виразу або підфункції адміністративного права. Проте у висновках дисертації, а також авторефераті автором вони не згадуються, а підфункціями регулятивної функції адміністративного права названо лише регулятивну-статична та регулятивну-динамічна. На мою думку, вказане є недоліком дисертаційного дослідження та потребує аргументації під час публічного захисту дисертації.

4. Дискусійною є позиція дисертантки про те, що підвидами охоронної функції адміністративного права є превентивна та захисна, яку вона пропонує поділяти на каральну та відновлювальну. Під час публічного захисту, на моє бачення, варто надати обґрунтування вказаного вище.

5. Дисертанткою зроблено конструктивний висновок про те, що реалізація функцій інших галузей права, які власних процесуальних норм не мають, у зв'язку з чим за потреби застосовують процесуальні норми адміністративного права, відбувається у спільній системі з реалізацією функцій адміністративного права. Проте, на моє переконання, обґрунтування вказаної позиції має бути надане Миронець О.М. під час публічного захисту дисертації.

6. На мій погляд, під час публічного захисту варто звернути увагу на обґрунтування доцільності віднесення заборон до засобів реалізації охоронної функції адміністративного права, а дозволів та зобов'язань – регулятивної функції цієї галузі права.

Зазначені зауваження до положень дисертації, що виносяться на захист в цілому не впливають на позитивну оцінку роботи, натомість спрямовані на спонукання дисертанта до подальших поглиблених наукових досліджень в майбутньому.

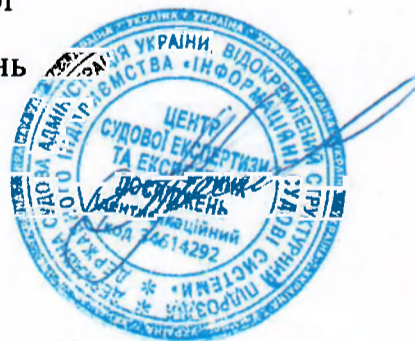
Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам

Дисертація Миронець О.М. є самостійним, завершеним науковим дослідженням, що розкриває сутність системи наукових знань, пов'язаних з теорією функцій адміністративного права та практикою їх ефективною реалізацією в Україні. Зміст дисертаційної роботи висвітлений достатньо повно, виклад запропонованих в роботі положень базується на ґрунтовному опрацюванні літературних джерел з проблематики дисертаційного дослідження. Автор сформулював свої висновки, які здатні стати внеском у розвиток вітчизняної теорії адміністративного права.

Таким чином, слід зазначити, що дисертація «Функції адміністративного права» відповідає вимогам, які встановлені у Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567. Дисертація є завершеною науковою працею, у якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання суттєвого значення для науки адміністративного права, а її автор – Миронець Оксана Миколаївна заслуговує присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, доцент,
заступник директора Центру судової
експертизи та експертних досліджень
ДП «Інформаційні судові системи»
Державної судової адміністрації

Н.О. Армаш